8.6. ДИВЕРЗИФИКАЦИЈА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА И РАЗВОЈ ПОСЛОВАЊА

8.6.1. Правни основ

1) Члан 2. тачка 1) ИПА Уредбе (ЕУ) Бр. 236/2014 Европског парламента и Савета од 11. марта 2014. године којом су прописана заједничка правила и процедуре за спровођење инструмената Уније за финансирање активности изван Уније;

2) Члан 27. тачка 1) подтачка 7) СС;

3) Прилог 4 СС.

8.6.2. Образложење

Доминантан део руралне радне снаге у Републици Србији, око 45% запосленог руралног становништва, је запослен у пољопривреди. Високо учешће пољопривредног становништва у руралној популацији, сврстава Републику Србију међу „претежно аграрне" европске земље. Поред пољопривреде, рурална радна снага је ангажована у прерађивачкој индустрији (преко 16%), трговини на велико и мало (10,2%), грађевинарству (5,8%) и саобраћају (4%). Области са преко 3% учешћа у запошљавању руралног становништва су јавна управа, образовање, здравство и социјални рад. Главни разлог за мали број радних места у овим областима и њихову малу заступљеност у укупној запослености, јесте недовољна развијеност сектора јавних услуга у руралним подручјима. Садашња структура запослености у руралним подручјима је резултат недовољно диверзификоване економске структуре, која је високо зависна од примарног сектора и експлоатације природних ресурса.

Интервенције у оквиру ове мере теже побољшању могућности за запошљавање у руралним подручјима. Оне су усмерене на главне проблеме руралних подручја, који су анализом идентификовани и дефинисани на следећи начин:

1) недостатак могућности за запошљавање;

2) висока зависност од пољопривреде;

3) опадање квалитета и доступности основних услуга и инфраструктуре.

Ови проблеми резултирају смањењем атрактивности руралних подручја као места за рад и живот и повећањем разлика између урбаних и руралних подручја. Падом квалитета живота и могућности запошљавања, рурална подручја се суочавају са демографским падом и смањењем запошљавања.

Доступност ИПАРД фондова, јачење социјалног капитала и тржишних веза, требало би да ојачају руралне заједнице и допринесу њиховом одрживом развоју у будућности.

Анализе руралног туризма показују да он доприноси руралној економији и има велики потенцијал за даљи развој (Поглавље 3.4.). Фокус диверзификације у оквиру ИПАРД II програма ће бити рурални туризам због постојања дуге традиције подршке кроз националне шеме, као и због великог потенцијала и потребе за даљим развојем тог сектора. Штавише, рурална подручја у Републици Србији карактеришу разноврсност пејзажа и биолошка разноврсност, богато културно наслеђе и природни ресурси. Диверзификација руралне економије кроз виши ниво услуга и активности у руралном туризму ће смањити зависност прихода од пољопривреде и обезбедити услове за стабилан додатни приход. Ова врста подршке ће допринети мањој економској и социјалној угрожености руралних подручја. Са друге стране, активности у руралном туризму проширују обим додатних услуга доступних руралном становништву, као и услуга и производа који се заснивају на традиционалном знању, технологији, природним ресурсима и културном наслеђу.

8.6.3. Општи циљеви

1) повећање степена диверзификације и развоја економских активности у руралним подручјима кроз развој пословних активности, уз могућност стварања нових радних места и директно увећање прихода газдинства и домаћинства;

2) побољшање квалитета живота у руралним подручјима и сходно томе, смањење депопулације руралних подручја.

8.6.3.1. Специфични циљеви

1) инвестициона подршка за развој туристичких објеката и услуга за пољопривредне произвођаче и друге привредне субјекте у руралним подручјима, а стога и проширење економских активности у земљи у области руралног туризма;

2) подршка развоју туристичких и рекреативних активности, нарочито за породични и дечји туризам.

8.6.4. Повезаност са другим ИПАРД и националним мерама

Спровођење ове мере је у блиској вези са *LEADER* приступом. У овом случају, локална популација и њене локалне структуре морају бити од почетка укључене у израду ЛСРР која идентификује активности прихватљиве за сваки специфичан регион.

Мера је повезана са мером: „Спровођење локалних стратегија руралног развоја – *LEADER* приступ".

Мера ће употпунити подршку у оквиру националног програма за заштиту локалног наслеђа (нпр. заната и традиционалних производа), као и за продајна места традиционалних производа.

8.6.5. Корисници

Корисници ове мере су:

1) физичка лица регистрована као пољопривредни произвођачи у руралним подручјима или чланови пољопривредног газдинства која диверзификују своје активности, било да су пољопривредне или непољопривредне;

2) микро и мала ** правна лица, као што је дефинисано у Закону о рачуноводству која су основана или раде у руралним подручјима. Дефиниција микро и малих правних лица је приказана у **Прилогу 5***. Такође, правна лица, истог распона, основана изван руралних подручја, су прихватљива за подршку ако се подржане инвестиције/активности налазе у руралним подручјима.

*Службени гласник РС, број 84/2017

**Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.6. Општи критеријуми прихватљивости

1) на крају реализације, инвестиција мора бити у складу са релевантним националним стандардима и захтевима, као што је наведено у Прилогу 3;

2) корисник мора бити регистрован у складу са одредбама Закона о туризму („Службени гласник РС", број 17/19) и Закона о угоститељству („Службени гласник РС", број 17/19), на крају реализације инвестиције, а пре коначне исплате;**

3) подносилац **захтева*** мора да докаже економску одрживост предузећа кроз бизнис план на крају инвестиционог периода. Бизнис план треба да буде усклађен са обрасцем који је припремила ИПАРД Агенција. За инвестиције које прелазе 50.000 евра као што је дефинисано ИПАРД имплементационом

регулативом, потребан је комплетан бизнис план, док је за мање инвестиције, испод 50.000 евра, потребан бизнис план у поједностављеном облику. Критеријуми које ће ИПАРД Агенција користити за процену будуће економске одрживости газдинства су приказани у Прилогу 2;

4) подносилац захтева мора да докаже да у тренутку подношења захтева за одобравање пројекта, односно захтева за одобравање исплате нема неизмирених пореза или обавеза за социјално осигурање према држави. Подносилац доставља потписану изјаву да не постоји пријава за исту инвестицију из другог јавног фонда или шеме за субвенционисање;*

5) корисник је обавезан да, пет година након коначне исплате од стране ИПАРД Агенције, наменски користи инвестицију без измена, које значајно утичу на њену природу или на услове спровођења исте или на давање неоправдане предности предузећу или јавном органу и/или резултирају променом природе власништва над компонентом инфраструктуре или прекидом или измештањем једне производне активности која је кофинансирана.

*Службени гласник РС, број 20/2019

**Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.7. Специфични критеријуми прихватљивости*

*Службени гласник РС, број 20/2019

Максималан капацитет у броју лежајева, у свим регистрованим објектима за смештај, ограничен је до 30 индивидуалних лежајева по кориснику.*

*Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.8. Прихватљиви трошкови

Следећи трошкови ће бити прихватљиви:

1) изградња и унапређење непокретне имовине;

2) куповина нове опреме и намештаја, укључујући и специјалну опрему и намештај за особе са инвалидитетом и децу;

3) куповина нових машина**, механизације**** и опреме за одржавање туристичког места и пејзажа, за туристичке и гастрономске сврхе, укључујући и ИТ хардвер и софтвер до њихове тржишне вредности;

4) инвестиције у спољашње и унутрашње просторе као што су игралишта и одговарајућа опрема;

5) општи трошкови, као што су накнаде за архитекте, инжењере и друге консултантске накнаде, студије изводљивости, стицање патентних права и лиценци до 12% од вредности укупних прихватљивих трошкова, од којих су трошкови бизнис планова прихватљиви до 5%, али не више од 2.000 евра;

6) инвестиција у обновљиве изворе енергије (изградња инсталација и опремање)* **, мора бити део пројекта за туризам.*

*Службени гласник РС, број 20/2019

**Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.9. Прихватљиве активности

Инвестиција у изградњу и/или реконструкцију и/или опремање објеката за пружање туристичких и угоститељских услуга, као што су собе, ресторани и други објекти, укључујући и објекте за

складиштење, продају, рекреацију, држање животиња, играње, туристичке кампове, побољшање спољашњих простора (за јахање, риболов на површинским водама, бициклизам, тематске руте, стазе за јахање) и друге објекте/механизацију, машине и опрему у сврху туризма/угоститељства, итд.*

*Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.10. Критеријуми селекције*

*Службени гласник РС, број 20/2019

Врста критеријума селекције*	**Одговор***	**Бодови***
Подносилац није старији од 40 година на дан доношења одлуке о одобравању пројекта*	**да/ не***	**20***
Подносилац је жена или предузеће које у својој структури запослених има најмање 30% жена*	**да/ не***	**20***
Подносилац се налази у планинском региону дефинисаном у Прилогу 4*	**да/ не***	**20***
Диплома високе школе струковних студија у области угоститељства/туризма; диплома средње школе у области угоститељства/туризма;универзитетска диплома*	**да/ не***	**3/6/10***
Пројекат подразумева отварање нових радних места на основу бизнис плана*	**да/ не***	**20***
Пројекат укључује инвестиције у инфраструктуру и опрему за особе са инвалидитетом*	**да/ не***	**10***

*Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.11. Интензитет помоћи и стопа учешћа ЕУ

Интензитет помоћи, изражен као удео јавне подршке у прихватљивим трошковима инвестиције износи до 65%.

Стопа кофинансирања ЕУ је 75% од јавне помоћи.

Корисници могу да пријаве више од једног пројекта током трајања ИПАРД II програма. Пријава за наредни инвестициони пројекат може се поднети након финализације (коначне исплате) претходног инвестиционог пројекта.

Корисник може захтевати подршку, без обзира на укупну вредност инвестиције, за прихватљиве трошкове у оквиру следећих граница:

1) минимални износ 5.000 евра;*

2) максимални износ 300.000 евра.*

Корисник може поднети до три пројекта и да прими укупну подршку у износу од максимално 400.000 евра јавне подршке из ИПАРД II програма.

*Службени гласник РС, број 84/2017

8.6.12. Буџет 2014–2020. године за меру „Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања”*

*Службени гласник РС, број 20/2019

Година*	Укупни прихватљи в трошак*	Јавни трошкови*						Приватно учешће*	
		Укупно*		Учешће ЕУ*		Национално учешће*			
	ЕУР*	ЕУР*	%*	ЕУР*	%*	ЕУР*	%*	ЕУР*	%*
	2 = 3 + 9*	3 = 5 + 7*	4 = 3/2*	5*	6 = 5/3*	7*	8 = 7/3*	9*	10 = 9/2*
2014.*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*
2015.*	-*	-*	-*	-*	-*	-*		-*	-*
2016.*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*	-*
2017.*	4.102.564*	2.666.667*	65*	2.000.000*	75*	666.667*	25*	1.435.897*	35*
2018.*	10.256.410*	6.666.667*	65*	5.000.000*	75*	1.666.667*	25*	3.589.744*	35*
2019.*	8.205.128*	5.333.333*	65*	4.000.000*	75*	1.333.333*	25*	2.871.795*	35*
2020.*	8.205.128*	5.333.333*	65*	4.000.000*	75*	1.333.333*	25*	2.871.795*	35*
Укупно*	30.769.231*	20.000.000*		15.000.000*		5.000.000*		10.769.231*	

*Службени гласник РС, број 20/2019

8.6.13. Показатељи и циљеви

Назив показатеља*	Циљна вредност*
Број подржаних пројеката*	219*
Број пољопривредних газдинстава/предузећа која развијају додатне или диверзификоване изворе прихода у руралним подручјима*	143*

Број корисника који инвестирају у производњу енергије из обновљивих извора*	**43***
Укупна вредност подржаних инвестиција у физичку имовину по кориснику (ЕУР)*	**30.767.692***
Број новостворених радних места (бруто)*	**85***

*Службени гласник РС, број 55/2019

8.6.14. Административна процедура

Мера ће се спроводити од стране ИПАРД Агенције. Пројекти у оквиру ове мере ће бити изабрани кроз јавне конкурсе за подношење пријава. Одлука о расподели финансијских средстава по мери, по конкурсу, биће донета уз сагласност ИПАРД Агенције. УТ ће сваке године састављати годишњи програм за конкурсе за подношење пријава, прописујући број конкурса, време расписивања конкурса и рокове за подношење пријава, као и индикативни буџет за сваку меру.

ИПАРД Агенција ће расписати конкурсе за подношење пријава и спровести свеобухватну кампању информисања у сарадњи са УТ.

ИПАРД Агенција ће достављене пријаве проверавати административно и на лицу места, у смислу комплетности, административне усаглашености, прихватљивости и одрживости бизнис плана. Пријаве које испуњавају услове и које су прихватљиве, биће рангиране и финансиране до расположивих средстава алоцираних за појединачни конкурс.

Корисници попуњавају пријаве на обрасцима који су у складу са захтевима и јавним конкурсима. Детаљне административне провере се спроводе пре одобравања пријаве како би се утврдила комплетност, правовременост и испуњеност услова за одобравање пријаве. Провере се документују на детаљним контролним обрасцима.

Пријаве које су потпуне, благовремене и у складу са условима акта о спровођењу мере и јавног конкурса биће прегледане по редоследу њиховог пристизања. Након што ИПАРД Агенција обради пријавни формулар, на основу критеријума рангирања формира се ранг листа. Ранг листа се креира, а пројекти бирају након сваког конкурса. У случају када постоји више пројеката са истим бројем бодова према критеријумима за рангирање, предност добија пројекат са ранијим датумом подношења комплетне пријаве. У случају када је поднет мањи број пријава које испуњавају услове и које су прихватљиве, од расположивих средстава за подршку, ранг листа неће бити формирана.

Након административне контроле, прихватљиве пријаве ће бити проверене на лицу места од стране ИПАРД Агенције. Након административне контроле и контроле на лицу места, уговориће се финансирање одабраних пројеката.

Све наведене одредбе су подложне акредитацији, могу бити предмет измена и биће утврђене процедурама Управе за аграрна плаћања.

Подносиоци пријава за подстицаје по основу мера у оквиру ИПАРД програма су у обавези да ИПАРД Агенцији доставе своје пријаве и бизнис планове заједно са другим траженим документима.

8.6.15. Географски обим мере

Мера се примењује на рурална подручја на начин дефинисан у Поглављу 3.1. Програма.